

GOGA

Aleksandar Hemon
Vprašanje Bruna

OTOKI

I

Vstali smo ob zori, ne meneč se za rumenjasto sonce, naložili kovčke v mornarsko modrega austina in se odpe-ljali naravnost proti morju, ustavili smo se le na obrobju Sarajeva, da sem šel lulat. Vso pot sem prepeval komuni-stične pesmi: pesmi o žalujočih materah, ki pregledujejo grobove v iskanju mrtvih sinov; pesmi o revoluciji, sopi-hajoči in jekleni kot lokomotivi; pesmi o stavkajočih ru-darjih, ki zakopavajo svoje mrtve tovariše. Ko smo prišli do morja, sem bil že skoraj brez glasu.

2

Čakali smo ladjo na dolgem kamnitem pomolu, ki mi je ožgal podplate takoj, ko sem sezul sandale. Zrak je bil zadušljiv, zasičen z morskim ozonom, izpuhi in vonjem po kokosovi sončni kremi, ki je vel od nemških turistov, že rdečih od sonca in spoliranih, razvrščenih za fotogra-franje ob koncu pomola. Zagledali smo tanko najlonko dima na robu obzorja, potem ladjo, vedno večjo, rahlo

nagnjeno na bok, kot na otroški risbi. Imel sem okrogel slamnik z vsemi sedmimi palčki, naslikanimi na njem. Na obraz mi je metal kratko, lisasto senco. Če sem hotel pogledati odrasle, sem moral dvigniti glavo. Sicer sem jih gledal v zveržena kolena, vedno večje potne madeže na srajcah in viseče gube na stegnih. Eden od Nemcev, star, koščen mož, se je spustil na kolena in bruhal čez rob pomola. Bruhanje je pljusknilo ob gladino in se razprostrlo v vse smeri, kot otroci, ki se hitijo skrivati pred tistim, ki jih išče. Pod na valovih drhtečim, okrastim in kostanjevim otokom bruhanja se je zbrala jata aluminijastih ribic in ga začela zlovoljno zobati.

3

Ladja je napol razpadala, jeklene stopnice so se luščile, na tankih slojih rje na stopniščni ograji si si lahko porezal prste. Stopnišče se je vzpenjalo kot zvita brisača. »Dobrodošli,« je pozdravil neobrit moški v majici s sliko ladje s kačastim dimom, zibajoče se na valovih, in, nad njo, soncem z nasmehom črke U in preglasom za oči. Sedli smo na zgornjo palubo in ladja je poskakovala, sopihala in rigala čez skromne valove. Peljali smo se mimo vrste otočkov, spominjali so na avtomobilske razbitine ob cesti, jaz pa sem vprašal starše: »A je to Mljet?« in onadva sta rekla: »Ne.« Izza enega od okamnelih otokov, obrutih od gozdnih požarov, nas je iz zasede napadel sunek vetra, snel mi je slamnik z glave in ga zabrisal v morje. Gledal sem klobuk, kako se ziblje proč, z lasmi, zlepljenimi ob lobanjo kot čelada, in bilo mi je jasno, da ga ne bom nikoli več videl. Želel sem zavrteti čas nazaj in se prijeti

za klobuk, še preden bi mi skrivni veter hušknil v obraz. Ladja je hitela proč od klobuka, ta se je spremenil v oddaljen kremni madež na smrkljivo zelenem morju. Oblile so me solze in v joku sem zaspal. Ko sem se zbudil, je bila ladja zasidrana, otok je bil Mljet.

4

Stric Julij mi je na lice vtisnil strog, moker poljub – s koticom ust se je dotaknil koticčka mojih in mi nad ustnico pustil kapljico sline. A njegove ustnice so bile mehke kot polži lazarji, kot da za njimi ne bi bilo nobene opore. Ko smo odhajali s pomola, nam je rekel, da je pustil zobe doma, in potem, kot bi hotel dokazati, da govori resnico, se mi je zarežal, mi pokazal rožnate dlesni s cinobrastimi brazgotinami. Zaudarjal je po borovi kolonjski, nekje iz njegove notranjosti pa je uhajal in skozi dišeč oblak prodiral vonj po gnilobi in razkroju. Skril sem obraz v materino krilo. Slišal sem ga prhniti v smeh. »Gremo lahko nazaj domov?« sem zajokal.

5

Vzpenjali smo se po zapuščeni vijugasti cesti, od katere je puhtela vročina. Sandale strica Julija so klopotalo v pomirjajočem ritmu in postal sem zaspan. Ob cesti je rasla strnjena, čisto nič zelena gošča. Stric Julij nam je povedal, da je bilo na Mljetu včasih toliko strupenjač, da so ljudje ves čas nosili visoke gumijaste škornje, celo doma, kačji piki pa so bili tako običajni kot komarjevi. Vsak je znal v trenutku odrezati tisti del mesa z ugrizom, da se strup ne bi razširil po telesu. Kače so morale kure in pse. Enkrat,

je pravil, je kačo pritegnil vonj po mleku, pa se je zvila v klobčič čez spečega dojenčka. Potem je nekdo slišal za munge, kako da radi pobijajo kače, in so poslali nekoga v Afriko, da je prinesel domov leglo mungov, ki so jih spustili po otoku. Počutili so se kot v raj, toliko kač je bilo. Kilometre si lahko hodil, pa nisi slišal drugega kot sikanje kač in vreščanje mungov in špetir v goščavi. A potem so mungi pobili vse kače in se tako namnožili, da jim je postal otok premajhen. Začele so izginjati kokoši, mačke tudi: krožile so govorice o steklih mungih in nekateri so govorili celo o pošastnih mungih, sadovih rajskega parjenja med sorodniki. Zdaj so se ubadali s tem, kako bi se znebili mungov. »Tako je to,« je rekel, »ena nadloga za drugo, kot revolucije. Življenje je ena sama serija zla,« je rekel, se ustavil in zbezal kamenček iz leve sandale. Pokazal nam je drobcen, sivkast kamenček, kot bi v roki držal neizpodbiten dokaz, da ima prav.

6

Odprl je lesno in se sprehodil skozi majhen, urejen vrt s čvrstimi preklami za paradižnik, ki so kot stražarke obrobljale stezo. Na vrtu je stala njegova žena (pokazal nam jo je), z obrazom kot hlebcom kruha in majhnim, okroglim krompirjem na sredi, z rokami v bokih, zatečenimi gležnji in meči, prepredenimi z modricami in žilicami, ki bodo zdaj zdaj počile. Bosa je bila, imela je ukrivljena nožna palca, kar obrnila sta se, kot bi se v gnusu umaknila drug od drugega. Z dlanmi mi je ovila obraz in položila svoje ustnice na moje, za sabo pustila debel sloj tople slin, ki sem jo naglo obrisal ob ramo. Teta Ljudmila ji je bilo ime.

7

S sabo sem vlačil polno vrečo plastičnih igrač za na plažo in se spotikal za svojimi poskočnimi starši; po betonskem stopnišču ob strani hiše navzgor, po stopnicah z ostrimi robovi in ravnodušnimi rožami v loncih, ki so kot služabniki s svečami stali na zunanji strani.

8

V sobi je dišalo po sivki, strupu za komarje in čistih, sveže zlikanih rjuhah. Na steni je bila slika ovinkastega otoka iz zraka (Mljet, je pisalo v spodnjem desnem kotu), na nasprotni pa tovariša Tita, v nasmehu, črno bela. Tla pod oknom so bila posejana s komarji – in tu in tam z veliko zelenkasto svetlikajočo se muho ali čebelo – za vedno ujeta v presenečenem šoku. Ko sem se jim približal, so v sapi mojega gibanja odvalovali stran, kot bi se umikali, da ne bi bilo še kakšnega presenečenja.

9

Ležal sem na postelji, poslušal plahutanje zaves in gledal sliko Mljeta. Na njej sta bili dve podolgovati jezери, ki sta se dotikali drugo drugega, na zgornjem koncu otoka, in na enem od jezer je bil še en otok.

10

Prebudil sem se in noč je prekipevala od brenčanja škrižatov, neprestanega, kot bi bilo drdranje motorja otoka. Vsi so sedeli zunaj, okrog mize pod tančico ovijalke, ki se je vzpenjala po ogrodju. Sredi mize je kot os stala dolgovrata karafa, polna črnega vina. Stric Julij je nekaj govoril

in vsi so se smejali. Izbuljil je oči, se nagnil naprej, sunil je s pestjo predse, jo razprl, in iz dlani je molel kazalec, usmerjen nekam med mojo mamo in njegovo ženo, in potem se je njegova dlan umaknila nazaj v pest, a se je prst znova pojavil, z vršičkom je trkal ob mizo, kot bi pošiljal telegram. Potem je utihnil, se umaknil nazaj v prvotni položaj in opazoval druge, kako se smeji.

I I

Stric Julij je govoril: »Mi smo prinesli čebelarstvo v Bosno. Dokler niso prišli Ukrajinci, so domorodci čebele gojili v panjih iz blata in slame, in kadar so hoteli med, so enostavno pobili čebele z žveplom. Moj ded je imel tri leta po tem, ko je prišel v Bosno, petdeset panjev. Preden je umrl, je bil dolgo bolan. Tisti dan, ko je umrl, je prosil, naj ga peljejo k čebelam, in so ga. Pet ur je sedel pri panjih in jokal in jokal, izjokal je morje solz, in potem so ga položili nazaj na posteljo in čez eno uro je umrl.«

»Od česa je pa umrl?« je vprašala teta Ljudmila.

»Od griže. Včasih so ljudje kar naprej umirali od tega. Osrali so se do smrti.«

I 2

Spustil sem se po stopnicah in obelodanil svojo žejo. Teta Ljudmila se je sprehodila do temnega kota na moji desni, prižgala zaslepljujočo luč in pokazala se je betonska škatla z velikim, kvadratnim lesenim pokrovom. Snela je pokrov, zagrabila cinast lonček in zarinila roko v kvadrat. Šel sem do vodne cisterne (to je namreč to bilo) in pokukal čez rob. Na nasprotni steni sem zagledal belega lazarja, velik

je bil kot očetov palec. Nisem mogel ugotoviti, ali leze navzgor ali je le otrpnil ob najini nenadni prisotnosti. Rosa na njegovem hrbtu se je svetlikala; podoben je bil odrezanemu jeziku. Pogledal sem teto Ljudmilo, a očitno ni nič opazila. Ponudila mi je lonček, a sem odkimal, nisem hotel piti vode, ki je bila poleg vsega še kalna.

Zato so mi prinesli kos mrzle lubenice in jaz sem jo zaspano požvečil. »Poglej se!« je rekel stric Julij. »Nočeš piti vode! Kaj bi pa naredil, če bi bil tako žejen, da bi se ti že skoraj mešalo in bi ti po glavi šlo samo: voda, voda!, vode pa nikjer. Koliko si star?«

»Devet,« je rekla moja mama.

13

Ko je bil v taborišču v Arhangelsku, nam je pripovedoval stric Julij, sta si Stalin in njegov parlament izmislila zakon, po katerem si dobil šest mesecev do tri leta taborišča, če si kar naprej zamujal v šolo ali več dni neopravičeno manjkal. In tako je bilo taborišče leta 1943 kar naenkrat polno otrok, ne dosti starejših od mene – dvanajst, petnajst let. Niso vedeli, kaj bi počeli v taborišču, in tako so kriminalci pobrali najlepše, jih vzeli k sebi in hranili in, saj veš (ampak jaz nisem), jih zlorabljali. Tako so bili tam. Umirali so kot muhe, ker je bilo mrzlo in so pogubili toplo obleko; niso vedeli, kako naj hranijo ali branijo tisto malo hrane in vode, ki sta jim bili dodeljeni. Preživeli so samo tisti, ki so imeli zavetnike. Bil je tam tudi fant, Vanjika mu je bilo ime: mršav, okrog dvanajst, svetlolas, modrih oči. Preživel je tako, da je kradel hrano šibkejšim, se ponujal različnim zavetnikom in podkupoval stražarje. Enkrat – mislim, da

je pil vodko s kriminalci – je začel kričati: »Hvala, Vožd, za moje srečno otroštvo!« Na ves glas: »Hvala, Stalin, za moje srečno otroštvo!« In so ga zmlatili s kopiti pušk in ga odvlekli stran.

14

»Kaj mučiš poba s temi štorijami. Nikoli več ne bo spal.«
»Ne, kar naj sliši, prav je, da ve.«

15

Strica Julija so potem poslali v drugo taborišče in potem še v neko drugo, nazadnje ni vedel, koliko časa in taborišč je dal skozi, ko se je znašel v Sibiriji. Neke pomladi je bil zadolžen za kopanje velikih grobov v tajajočo se zemljo, za prevažanje mrtvih do groba na velikem vozičku in basanje trupel v grob. Predpisana količina je bila petdeset na grob. Včasih je moral z nogami mendrati po kupu, da je naredil še malo prostora in dosegel normo. Imel je velike, velike škornje. Nekega dne so mu rekli, da je v samici mrtvec, in tako je zrinil voziček tja in naložil truplo nanj, ko je porival, pa je truplo zastokalo: »Pustite me umreti! Pustite me umreti!« Skoraj bi me pobralo od strahu, padel sem po tleh, on pa je še naprej stokal. »Pustite me umreti! Nočem živeti!« Zrinil sem torej voziček zadaj za barako in se sklonil nadenj. Bil je shiran in brez zob, eno uho mu je manjkalo, imel pa je modre, modre oči. Vanjika je bil! Dosti starejši je bil videti, moj bog! Tako sem mu dal kos kruha, ki sem ga prihranil, in mu rekel, da se ga spomnim, povedal mi je pa tole.

16

Odpeljali so ga, dneve so ga mrcvarili, vse sorte so mu počeli. Potem so ga premestili v drugo taborišče in tam je imel kar naprej težave, ker je vsakič znova dvignil glas, čeprav je vedel, da to ni dobro. Znal je krasti šibkejšim in še vedno jih je bilo dosti, ki jim je bil všeč. Hvalili so ga, ko je ubil tarčo, nekega Juda, ki je izgubil pri kartah. Po tistem je še ubijal. Počel je grde, grde stvari in se naučil preživeti, gofje pa ni znal nikoli držati. Tako so ga poslali na otok, ki je bil rezerviran za najhujše od najhujših. Najbližji čuvaj je bil na obali, petdeset kilometrov proč. Pustili so, da so se zaporniki ropali in pobijali med sabo kot stekli psi. Čuvaji so prišli enkrat na mesec, prinesli so hrano, prešteli trupla in grobove in se vrnili v kasarno ob morju. Nekega dne so tako Vanjika in še dva ubili nekaj drugih zapornikov, vzeli so jim hrano in obleko in se peš odpravili proti obali. Tista zima je bila zelo, zelo mrzla – bori so vsak dan pokali kot vžigalice –, zato so sklepali, da bodo lahko šli peš čez zamrznjeno ožino, če se bodo ognili čuvajev. Potem pa so se izgubili, zmanjkalo jim je hrane in Vanjika in še eden sta se s pogledi sporazumela, da bosta ubila tretjega. In sta ga, in sta pojedla njegovo meso, in sta hodila in hodila in hodila. Potem je Vanjika ubil še drugega in ga pojedel. A so ga čuvaji s psi izsledili in ga ujeli, in tako je pristal v samici in ni vedel, koliko časa je že tam. Samo umreti je hotel in se je zaletaval z glavo ob stene in se poskušal zadušiti z lastnim jezikom. Ni hotel jesti, pa so ga hranili na silo, da bi le še malo živel in še malo trpel. »Pustite me umreti!« je jokal in jokal.

17

Stric Julij je postal redkobeseden in nihče si ni upal nič ziniti. Jaz pa sem vprašal: »In kaj je bilo potem z njim?«

»Ubili so ga,« je rekel in zamahnil z roko, kot bi me hotel odriniti proč, izpred svojih oči.

18

Zbudil sem se in nisem vedel, ne kje sem ne kdo sem, potem pa sem zagledal fotografijo Mljeta in jo prepoznal. Vstal sem, iz svoje nebiti, in stopil ven v dan, ki se je delal. Bilo je zaslepljujoče svetlo, slišal pa sem hrup s plaže v daljavi: sramežljivo šepetanje valov, odmeve glasbe od bogvekod, zaganjanje motorjev čolnov, vreščanje otrok, sinkopirano čofotanje vesel. Nad cveticami na stopnicah so lebdele čebele, previdno sem šel mimo. Zajtrk je čakal na mizi v mrežasti senci plezalke: krožnik s tlečimi močvirjastimi jajci, skodelica s pramenom pare, ki je kipela navzgor, in sedem kosov kruha na zrcalastem kovinskem pladnju, kot domine so se nagibali drug čez drugega. Nikogar ni bilo na spregled, razen senc, ki so se raztezale čez kamnito tla-kovano dvorišče. Sedel sem in pomešal svojo belo kavo. V vrtincu je bila mrtva čebela, vrtela in vrtela se je na hrbtu, vedno počasneje, dokler se ni nazadnje le ustavila.

19

Po zajtrku smo se vsakič spustili po makadamski poti, ki je spominjala na dolg brlog med grmičevjem. S sabo sem nosil modro-belo Nivea napihljivo žogo, včasih sem jo po nesreči spustil, da je odskakala pred nami v počasnem posnetku. Zaslišal sem huškanje v gošči – mogoče kačo.

Potem pa je huškanje potihnilo in predstavljal sem si, kako mungo mori kačo, celo krvavo bitko, opletajočo kačo, zapleteno z mungom, ki ji poskuša odgrizniti glavo, natanko tako, kot sem videl po televiziji, na *Preživetju*. Počakal sem starše, ker nisem vedel, kako bi popadljivi mungo gledal na radovednega dečka – morda bi mu hotel odgrizniti glavo?

20

Prišli smo na prodnato plažo blizu jezua, ki je razdvajal obe jezери. Preden so mi dovolili plavat, sem moral nekaj časa sedeti na brisači. Levo od nas je bil navadno starejši mož s tu in tam nagubano kožo in detektivskim romanom čez obraz, na prsih so se mu krotko sršile bele dlake, trebuh se mu je komaj opazno dvigal in spuščal, velika kovinsko zelena muha je počivala na previsu njegovega popka. Na naši desni sta dva simetrična starca s slamniki in v ohlapnih kopalkah šahirala v resnobni tišini, testene prsi so jima bdele nad šahovnico. Malce dlje so bili trije otroci. Sedeli so na brisači, zbrani okrog ženske, verjetno je bila njihova mama, ki je delila paradižnike in kose kruha, namazane z zaseko. Otroci so hkrati zasajali zobe v kose kruha in paradižnik in zavzeto žvečili. Paradižnikova sluz jim je kapljala po bradi, a se očitno niso vznemirjali zaradi tega, ko pa so pojedli, jim je mama z zamazano belo cunjjo obrisala neubogljive obraze.

21

Končno so mi starši rekli, da grem lahko plavat, odmajal sem se čez boleče kamenčke in stopil v plitvino. Opazil sem utripajoče meduze, ki jih je nosilo mimo. Kamni

na dnu so bili preraščeni s sluzastimi lišaji. Obotavljajoč se sem skočil in šok hladne vode me je prestavil v lastno telo – jasno sem začutil konce svojega telesa, zavedel sem se, da je koža meja med svetom in mano. Potem sem vstal, drhteče jezero mi je segalo do prsnih bradavic, in pomahal staršem, onadva pa sta zavpila: »Še pet minut!«

22

Včasih sem v bistri vodi zagledal ribe, drsele so pri dnu. Enkrat sem videl jato rib, ki so spominjale na miniaturne mečarice, s srebrnimi trebuh in štrlečimi špagetastimi nosovi. Vse so se premikale kot ena, se ustavile pred mano, in na stotine drobnih, široko odprtih oči se je v presenečeni grozi zastrmel vame. Potem sem pomežiknil in so švignile proč.

23

Vzpenjali smo se po poti in sonce je zahajalo. Vse je metalo drzne sence in tu in tam se je zabliskal tanek pozlačen žarek, ki se mu je uspelo prebiti skozi grmovje in oljke, kot puščica, ki štrli iz zemlje. Škržati so drdrali in toplota iz tal je krepila vonj suhih borovih iglic, ki so ležale na poti. Stopil sem na kos poti v senci visokih borovcev in ob nenadnem hladu sem se zavedel, kako razgreta ramena imam. Čvrsto sem pritisnil palec ob ramo, in ko sem ga umaknil, se je pokazal bled madež, ki se je počasi krčil nazaj v rdečino.

24

Srečali smo moža, ki je držal nemškega ovčarja na vrvici, daljši del je imel ovit okrog roke. Pes je poskušal zaskočiti munga, ki se je znašel s hrbtom ob nizki razvalini kamnitega zidu. Ko je pasja čeljust šklocnila tik ob mungovem smrčku, je mož potegnil psa nazaj. Mungu se je nasršila dlaka, zarezal je, pokazal zobe, videti je bil nevaren, jaz pa sem vedel, da je le na smrt prestrašen. Oči so se mu rdeče svetile, podobno kot pri ljudeh, ki na slabih barvnih fotografijah gledajo v bliskavico. Pes je renčal in lajal, videl sem rožnate in rjave dlesni in krvoločno slino, ki mu je tekla ob strani čeljusti. Potem je mož psa izpustil in sledilo je, le za trenutek, sikanje in pihanje, grčanje in vreščanje. Mož je cuknil vrstico in mungo je obležal na hrbtu, z razgaljenimi zobmi v nesmiselnem režanju, z razklenjenimi tačkami, kot bi kazal, kako nenevaren je zdaj, in široko odprtimi očmi, šarenici sta se v šoku raztezali do roba zenic. V prsih je imel luknjo – očitno ga je pes malo odgriznil – in videl sem srce kot majhen paradiznik, kako utripa, kot bi kolcalo, počasneje in počasneje, z rahlo daljšimi trenutki med drgeti, potem pa se je kar ustavilo.

25

Hodili smo po mraku; sandale sem imel polne borovih iglic in moral sem se ustaviti, da sem jih spravil ven. Na tisoče kresnic je letalo po grmovju, prižigale so se in izginjale, kot bi bile skrite vilinske fotografije, ki delajo posnetke z bliskavicami. »Si lačen?« je vprašala mama.

26

Sedeli smo pod plaščem ovijalk, s kozarcem jasnega, bistrega medu in krožnikom kislih kumaric. Stric Julij je pomakal kumarice v med in vsakič več čebel se je odlepilo od kozarca in zalebdelo nad mizo. Jaz sem vanj pomakal prst in ga skušal spraviti v usta, preden bi mi raztezajoča se medena nit kapnila na gola stegna, a mi ni nikoli uspelo.

Včasih, okrog kosila, me je stric Julij peljal s sabo do čebelnjaka. Nadel si je bel pajac in bel klobuk z mrežico, ki mu je padala čez prsi, da je bil videti kot kakšna nevesta. Prižgal je staro cunjo in mi naročil, naj jo držim, da bo odganjala čebele. Naročil mi je, da moram biti čisto tiho in se ne smem ne ganiti ne pomežikniti. Kukul sem izza njegovega hrbrta, roko s kadečo se cunjo sem mohl naprej. Snel je pokrov s panja, previdno, kot bi se bal prebuditi otok, roj se je dvignil kot oblak prahu in zalebdel okrog naju. Postrgal je vosek med okvirji, preden jih je vzel ven, enega po enega, in mi jih pokazal. Zagledal sem melaso nemirnih čebel. »Ves čas delajo,« je zašepetal. »Nikoli se ne ustavijo.« Strah me je bilo možnosti, da bi me katera pičila, čeprav mi je razložil, da me čebele ne bodo napadle, če se delam, da me ni. Strah je naraščal, in bolj kot sem mislil nanj, neznosnejše je postajalo nelagodje. Nazadnje sem se zlomil in zbežal proti hiši, splezal na stopnice, od koder sem ga videl, oddaljenega, nepremičnega – če ne štejem počasnih, modrih gibov njegovih večjih rok. Opažoval sem ga, kot bi bil projekcija na platnu oljk in vrst čebelnjakov, potem se je obrnil proti meni in zaslutil sem nenavaden, umirjen nasmeh za mrežico.

27

Mama in oče sta sedela na krmi in namakala stopala v mlačni vodi, ki se je nabrala na dnu čolna; stric Julij je veslal; jaz sem sedel na premcu, noge so mi bingljale čez krov. Gladina jezera se je dvignila z neopaznim valom in stopala so se mi potopila v hlad mentolno zelene vode. Drseli smo proti otoku na jezeru, ob *adagiu* vesel, škripanja in pljuskanja. Tam je stala ozka, starodavna kamnita stavba z majhnimi vpotegnjenimi okni in vrsto zgrbančenih oljk pred sabo. Stric Julij je zakrmaril ladjico proti krhkemu, zapuščenemu pomolu. Ko sem stopil s čolna, mi je zdrsnilo, a me je stric Julij ujel za roko, in za trenutek sem obvisel nad drhtečim jezerom z razmočeno štruco kruha in žensko, ki se je strastno nasmihala s strani iz revije, plavajoče na gladini kot ledena plošča.

28

»Ti jezeri,« je rekel stric Julij, »sta bili v šestnajstem stoletju zatočišče za pirate. Pobrli so plen, talce pa pripeljali sem, tu so jih mučili in ubili – prav v tej hiši –, če niso dobili odkupnine. Pravijo, da na tem kraju še vedno strašijo duhovi treh otrok, ki so jih obesili na mesarske kavlje, ker njihovi starši niso plačali odkupnine. Potem je bil tukaj samostan za nune in nekateri so verjeli, da celo nune niso nune, ampak čarovnice. Nato je bil nemški zapor. In zdaj, pazite, je hotel, ampak ni skoraj nobenih turistov, nikoli.«

29

Sprehodili smo se v donečo hladnoto velike dvorane s kamnitimi stenami. V njej je bil receptorski pult, a nikogar za njim, in slika smehljajočega se Tita je visela nad oštevilčeno polico, ki je spominjala na kokošnjak. Šli smo naprej po dolgem predoru in skozi nizka vrata, da so morali vsi razen mene skloniti glave, in znašli smo se v celici, podobni sobi brez oken (»Včasih je bila to nun-ska celica,« je zašepetal stric Julij). Potem smo vstopili v jedilnico (spet so morali pokrčiti kolena in skloniti glave, kot bi poklekali) z dolgimi lesenimi mizami in po dvema vzporednima vrstama krožnikov in pribora na vsaki. Tam smo sedli in čakali natakarja. Na kamniti steni za hrbtom strica Julija je bil kot lizika rumen kuščar, velik kot nov svinčnik. Gledal nas je s svojim marmornatim očesom, ne da bi pomežiknil, očitno zbegan, potem pa je smuknil navzgor, proti zastrtemu oknu.

30

Tole nam je povedal stric Julij:

»Ko sem bil še mlad študent v Moskvi, v tridesetih letih, sem videl najstarejšega človeka na svetu. Bil sem na predavanju iz biologije, v ogromnem amfiteatru, na stotine vrst, na tisoče študentov. Noter so pripeljali starca, ki ni mogel hoditi, dva tovariša sta ga nesla, z rokami ju je objemal čez ramena. Noge so mu bingljale med njima, pa ves je bil zvit v klobčič kot dojenček. Rekli so, da jih ima sto oseminpetdeset in da je od nekod s Kavkaza. Postrani sta ga položila na mizo in začel je jokati kot dete, zato sta mu dala plišasto igračo. Mislim, da je bila mačka, ampak

ne bi mogel reči zagotovo, ker sem sedel čisto zgoraj v eni od zadnjih vrst. Gledal sem ga kot skozi napačen konec teleskopa. In profesor nam je povedal, da starec kar naprej joče, da je le tekočo hrano in ne prenese biti ločen od svoje najljubše igrače. Profesor je rekel, da veliko spi, da ne ve, kako mu je ime, in nima nobenih spominov. Izgovoriti je znal le nekaj besed, na primer »voda«, »ka-ka« in takšno. Takrat sem pogruntal, da je življenje krog, če jih dočakaš sto oseminpetdeset, končaš prav tam, kjer si začel. Tako kot pes, ki lovi lastni rep; vse je zaman. Živimo in živimo, in na koncu smo kot tale poba [pri tem je pokazal name], in nič ne vemo, in ničesar se ne spominimo. Najbolje, da kar zdaj nehaš živeti, sine. Lahko kar nehaš, ker ne bo nič drugače.«

31

Ko sem se zbudil po celi noči morastih sanj, so bili kovčki odprti na stežaj, starši pa so vanje zlagali pomečkano spodnje perilo in majice. Stric Julij je prišel gor s kozarcem medu, velikim za mojo glavo, in ga dal očetu. Pogledal je fotografijo Mljeta in se s konico prsta dotaknil točke v zgornjem desnem kotu, blizu para jezer, ki sta spominjali na strmeče oči. »Tukaj smo,« je rekel.

32

Sonce še ni vzšlo izza hriba, zato ni bilo senc, in vse je bilo videti pridušeno, kot pokrito s plastjo tanke gaze. Spustili smo se po ozki cesti in asfalt je bil hladen in vlažen. Srečali smo moža, ki je nosil šop mrtvih rib, s trnki skozi škrlatne škrge. Rekel je: »Dobro jutro!« in se nasmehnil.

Čakali smo na pomolu. Razmajana ladja z luščeečo se barvo in napisom »Pirati« v bledih črkah na premcu jo je kašljajoč mahala proti odprtemu morju. Na krmi je stal možakar z vtetoviranim sidrom na desni rami. Nosil je potrgano rdeče-belo flanelasto srajco, črne nogometaške kratke hlače in bil je brez čevljev na nabreklih in svinjskih nogah. Gledal je naravnost predse proti trajektu, ki je plul v luko. Trajekt je upočasnil skoraj do omahujočega plavanja na mestu, potem pa z ostrim zvenom spustil mostič. Ladja ni bila tista, s katero smo prišli, isti mož z visečo ladjo na majici pa je spet rekel: »Dobrodošli!« in se nas smehnil, kot bi nas prepoznal.

Pluli smo mimo istih otokov. Tokrat so bili videti kot težki odlitki štruc kruha, ki jih je gromozanska ladja odvrгла za sabo. Na enem od otokov, pluli smo mu zelo blizu, je bila čreda koz. Gledale so nas rahlo zbegane, potem pa smo jih, eno za drugo, nehali zanimati in so se spet posvetile paši. Mož s fotoaparatom, verjetno nemški turist, je slikal koze, nato pa predal fotoaparat svojemu pegastemu, modrookemu sinu. Fant je usmeril fotoaparat proti soncu in mož ga je v šali okaral, obrnil ga je, s fotoaparatom vred, proti nam, mi pa smo se mu režali, nemočni.

33

Za pot od obale do doma smo potrebovali le štiri ure in jaz sem ves čas spal, ne meneč se za vročino, dokler se nismo pripeljali do Sarajeva. Ko smo prišli domov, so nas sredi oranžne poplave zahajajočega sonca pričakale zveržene rastline in cvetlice. Vse rastline so se posušile, ker je sose-da, ki naj bi jih zalival, kap in je umrl. Mačka, ki več kot

teden dni ni dobila hrane, je bila shirana in skoraj blazna od lakote. Poklical sem jo, a ni prišla k meni, le pogledala me je z nepopravljivim sovraštvom.

ŽIVLJENJE IN DELO ALFONZA KAUDERSA

Alfonz Kauders je avtor *Gozdarske bibliografije, 1900–1948*, ki jo je izdalo Združenje inženirjev in tehnikov v Zagrebu 1949. Gre za posebno bibliografijo, posvečeno gozdovom. Material je razvrščen v triinsedemdeset skupin in obsega 8800 gesel in tez. Bibliografske enote niso oštevilčene. Ustvarjalec *Gozdarske bibliografije* je kot prvi katalogiziral vse z gozdovi povezane dokumente v enem samem delu. Delo je veljalo za vplivno.

Alfonz Kauders je imel psa po imenu Reks, enega od njegovih mladičev je čez čas podaril Josipu B. Titu.

Alfonz Kauders je trpel za skrivnostno boleznijo prostate in je kasneje izjavil:

»Čudna so pota urina.«

Alfonz Kauders je rekel Rosi Luxemburg:

»Samo malo naj ga dam noter, čisto malo, saj bom pazil.«

Alfonz Kauders je rekel:

»Kaj pa, če sem še vedno tu?«

Alfonz Kauders je bil edinec svojega očeta, učitelja. Njega – očeta, učitelja – so zaprli v norišnico, ker je poskusil istočasno posiliti sedem sedemletnih deklic.

Alfonz Kauders je rekel dr. Josephu Goebbelsu:

»Pisanje je stran vržen trud. Kot bi popisali vsako molekulo plina, zraka, denimo, ki – kot vsi vemo – se ga ne da videti. In vendar je popisana plin, zrak, lažje vdihniti.«

Dr. Joseph Goebbels je rekel:

»Glej, tako bom rekel, odvisno od plina.«

Alfonz Kauders je bil lastnik revolverja, ki je bil uporabljen v atentatu na kralja Aleksandra.

Ena od sedmih žena Alfonza Kaudersa je imela tumor v velikosti triletnega otroka.

Alfonz Kauders je rekel:

»Ljudje so tako grdi, da bi morali biti oproščeni obvezne fotografije na osebni izkaznici. Ali pa vsaj v partijski knjižici.«

Alfonz Kauders je želel, strastno, sestaviti bibliografijo pornografske literature. Na pamet je poznal 3700 pornografskih knjig. Plus revije.

Richard Sorge je takole povedal o vetrovih Alfonza Kaudersa:

»Slišati so bili kot hlipanje, čista srce parajoča žalost, ki se je podobno kot valovi dvigala iz globin človekove duše in potem razpadla nekje visoko, visoko zgoraj.«

Alfonz Kauders se je, kasneje, moral sedem dni plaziti po vseh štirih, ker ga je v penis pičilo sedeminsedemdeset čebel.

Alfonz Kauders je posedoval sezname vseh nadpovprečno promiskuitetnih žensk v Moskvi, Berlinu, Marseilleu, Beogradu in Münchnu.

Alfonz Kauders je bil devica po horoskopu. Zgolj po horoskopu.

Alfonz Kauders ni nikdar in nikoli nosil ure s sabo ali na sebi.

Obstajajo posnetki, ki kažejo, da je petletni Alfonz Kauders osupnil svojo mamo z vzpostavitev »sistematičnega reda« v domači shrambi.

Alfonz Kauders je rekel Adolfu Hitlerju, v Münchnu, medtem ko sta zlivala vase sedmi vrček piva: »Bog, moj je vedno trd, kadar je treba. In treba je vedno.«

Alfonz Kauders je:

a) sovražil gozdove;

b) nadvse rad gledal požare.

Ti nagnjeni je veselo združil v svoji razvpiti obsedenosti z gozdnimi požari, ki jih je z velikim užitkom gledal, kadar se je le ponudila priložnost.

Josip B. Tito je takole povedal o vetrovih Alfonza Kaudersa:

»Zvenijo kot vse moskovske sirene za 1. maj, mednarodni praznik dela.«

Alfonz Kauders je zaplodil Evo Braun in ta je čez čas rodila otroka. Ko pa je začel Adolf Hitler vzpostavljati novi red in disciplino in osvajati Evo Braun, je, omamljena od firerjeve močnatosti, otroka poslala v koncentracijsko taborišče, sama sebe je prepričala, da samo za čez poletje.

Alfonz Kauders je sovražil konje. Oh, kako zelo je Alfonz Kauders sovražil konje.

Alfonz Kauders je, kasneje, postal iskreno prepričan, da je človek skozi zgodovino ustvaril samega sebe.

Alfonz Kauders je stal za Gavrilom Principom in šepetal – medtem ko je Gavrilo curljal urin po stegnu, medtem ko je Gavrilova potna dlan s težkim revolverjem trepetala v njegovem žepu –, Alfonz Kauders je šepetal: »Streljaj, brat, kakšen si to Srb?«

Alfonz Kauders je takole opisal svoj odnos z Reksom: »Živeč v strahu, se medsebojno sovraživa.«

Obstajajo zapisi, ki kažejo, da je Alfonz Kauders preživel več let v domu za mladoletne prestopnike, ker je v enem samem tednu podtaknil sedem gozdnih požarov.

Alfonz Kauders je rekel: »Sovražim ljudi, skoraj tako močno kot konje, ker jih je vedno povsod preveč, in ker pobijajo čebele, in ker prdijo in smrdijo, in ker jim vedno pade kaj na pamet, in najhuje je, kadar jim na pamet pade nadležna revolucija.«

Alfonz Kauders je pisal Richardu Sorgeju: »Ne morem govoriti. Stvari okrog mene ne govorijo. Negibne, mrtve, kot skale v potoku, ne premaknejo se, nobenega pomena nimajo, komaj so prisotne. Buljim vanje, na kolnih jih prosim, naj mi kaj povejo, karkoli, da jih bom poimenoval, moledujem jih, naj obstajajo – a le brnijo v temi, kot radio brez postaj, kot prazno mesto, ničesar nočejo reči. Ničesar. Ne prenesem pritiska tišine, še zvoki so negibni. Ne morem govoriti, besede zame nimajo nobenega pomena. Moj Reks ve včasih več kot jaz. Dosti več. Bog mu pomagaj, on je tiho.«

Alfonz Kauders je na pamet znal prvih petdeset strani berlinskega telefonskega imenika.

Alfonz Kauders je bil prvi, ki je Josifu V. Stalinu rekel: »Ne!«

Stalin ga je vprašal: »Imate uro, tovariš Kauders?« In Alfonz Kauders je rekel: »Ne!«

Alfonz Kauders je, kasneje, povedal naslednje: »V naši stranki sta dve struji: Norci in Morilci. Norcem se meša, Morilci morijo. Seveda v nobeni od obeh frakcij ni žensk. Ženske so zbrane v frakciji, ki se ji reče Ženske. V glavnem služijo kot izgovor za krvave pretepe med Norci in Morilci. Norci imajo boljšo nogometno ekipo, Morilci pa znajo čuda z noži, nihče drug v našem modernem svetu jim ne seže do kolen.

Alfonz Kauders je imel gonorejo sedemkrat, sifilis pa le enkrat.

Alfonza Kaudersa ni v *Enciklopediji ZSSR*. A pravzaprav ga ni niti v *Enciklopediji Jugoslavije*.

Alfonz Kauders je rekel: »Jaz sem jaz, vse ostalo so pravljice.«

Dr. Joseph Goebbels je takole povedal o vetrovih Alfonza Kaudersa: »Spominjali so na zavijanje v neskončnost samotne sirene, žalost v njeni najčistejši obliki.«

Ena od sedmih žena Alfonza Kaudersa je imela krajšo nogo. Čeprav, druga noga je bila daljša. Roke so bile, bolj ali manj, enake dolžine.

V arhivih ZSSR obstaja rokopis, katerega avtor naj bi bil Alfonz Kauders:

1. strel pod jezik (?);

2. simbolizem (?); smrt na tleh (?); v gozdu (?); ob mravljišču (?); ob čebelnjaku;
3. vzemi samo en metek;
4. stavek: ponovno se bom rodil, če ta metek zataji, in upam, da ne bo;
5. uleži se, da vsa kri steče v glavo;
6. zažgi vse rokopise → lahko bo kdo mislil, da so bili kaj vredni;
7. izmisli si kakšno ljubezen (?);
8. stavek: nikogar ne krivim, še posebej ne Nje (?);
9. pospravi sobo;
10. piši Stalinu: Koba, kaj ti je bilo treba moje smrti?;
11. vzemi s sabo steklenico vode;
12. izogibaj se govorjenju do določenega datuma.

Ena od sedmih poročnih prič Alfonza Kaudersa je bil Richard Sorge.

Alfonz Kauders je bil redno naročen na vse evropske pornografske revije.

Alfonz Kauders si je v Sibiriji sam izrezal slepič in verjetno bi umrl, če ga ne bi v zadnjem trenutku premestili v taboriščno bolnišnico. Pa še to samo zato, ker je zatožil razbojnika v sosednji postelji, ki je vsak večer skrivaj molil.

Alfonz Kauders je rekel Evi Braun: »Denar ni vse. Je tudi nekaj zlata.«

Alfonz Kauders je bil obseden čebelar. Za časa svojega življenja je bil srdite in bridke bitke proti zajedavskim pršicam, ki neusmiljeno izkoriščajo čebele in se jim reče »varoja«.

Alfonz Kauders je rekel: »Najlepši požar (ne gozdni), kar sem jih kdaj videl, je bil Reichstag v plamenih.«

Sama ideja o stvaritvi Alfonza Kaudersa se je najprej porodila njegovi (bodoči) mami. (Bodočemu) očetu Alfonza Kaudersa je dejala: »Dajva, strastno se ljubiva in ustvariva Alfonza Kaudersa.«

Oče je rekel: »V redu. Ampak pogledjva si prej kakšne, a več, slike.«

Alfonz Kauders je bil včlanjen v sedem knjižnic, sedem čebelarških združenj, sedem komunističnih partij in eno nacionalsocialistično gibanje.

Alfonz Kauders je povedal takole: »V osnovni šoli sem iskal pozornost tako, da sem si tlačil pest v usta. Punce iz drugih razredov so drle na kup, da bi videle, kako si tlačim pest v usta. Moj oče, učitelj, je sijal od sreče, ko je videl vse tiste punce, kako se gnetejo okrog mene. Enkrat je do mene prišla punca, s katero sem se hotel ljubiti. Tako sem bil razburjen, da sem poskušal stlačiti v usta obe pesti. Za svojo strast sem žrtvoval dva sprednja zoba. Vse od takrat sem znan po svoji norosti. Ta nenavadni dogodek je verjetno zaznamoval vso mojo življenjsko pot. Vse od takrat ne govorim.«

Na enem od izvodov *Gozdarske bibliografije, 1900–1948*, ki jo hranijo v Zagrebu, je na roko napisana opomba: »Od dne, ko sem se rodil, čakam na sodni dan. In sodni dan nikoli ne pride. In dlje kot živim, bolj mi to postaja jasno. Rodil sem se po sodnem dnevu.«

Alfonz Kauders je povedal takole: »Kadar sva se z Reksom stepla, in to je bilo skoraj vsak dan, je pobegnil in ga več dni ni bilo nazaj. In ničesar mi ni povedal. Razen enkrat. Rekel je: 'Zavetišča za potepuške pse so polna vohunov.'«

Na predvečer druge svetovne vojne, v Berlinu, je Alfonz Kauders rekel Ivu Andriću: »Trden sistem obstaja le še v glavah norcev. V glavah ostalih ljudi ni drugega kot kaos, tako kot okrog njih. Morda je umetnost eden zadnjih ostankov odpora proti kaosu. Čeprav, mogoče tudi ni. Koga to sploh briga?«

Na predvečer prve svetovne vojne je Alfonz Kauders rekel noseči ženi nadvojvoda Franza Ferdinanda: »Samo malo naj ga dam noter, čisto malo, saj bom pazil.«

Na eni od sedmih grobnic Alfonza Kaudersa piše: »Izginil sem in se pojavil. Zdaj sem tu. Izginil bom in se vrnil. In potem bom spet tu. Vse je tako preprosto. Vse, kar potrebuješ, je pogum.«

Alfonz Kauders je eni od svojih sedmih žena pisal pisma, »polna umazanih podrobnosti in bolanih

pornografskih fantazij«. Stalin je prepovedal, da bi se takšna pisma pošiljala po sovjetski pošti, saj je »med tistimi, ki pisma odpirajo in prebirajo, veliko pohlevnih, plahih ljudi,« zato je Alfonz Kauders pisma pošiljal preko zanesljivih kurirjev.

Alfonz Kauders je rekel: »Jaz. Jaz sem človeško bitje. Jaz – jaz sem Alfonz Kauders.«

Alfonz Kauders je rekel Richardu Sorgeju: »Ne vem, če obstaja večja praznina od praznih ulic. Zato je na ulicah bolje imeti par tankov in trupel, če že ne gre drugače. Karkoli je namreč boljše od Ničesar.«

Alfonz Kauders je, kasneje, rekel Stalinu: »Koba, še enkrat streljaj na Buharina, pa se bova skregala.« In na Buharina so streljali samo enkrat.

Alfonz Kauders je rekel Evi Braun – v postelji, po sedmih vzajemnih, zaporednih orgazmih, od katerih so se štirje zapisali v anale –, Alfonz Kauders je rekel Evi Braun: »Treba bi bilo najti način, kako ljudem prepovedati govoriti, še posebej med sabo. Ljudem bi morali prepovedati nositi ure. Z ljudmi bi bilo treba narediti karkoli.«

Splošno je sprejeto, da je avtor pornografskega dela *Sedem sladkih deklic*, podpisan kot Anonimnež, Alfonz Kauders.

Alfonz Kauders je povedal, kasneje, o prvih dneh revolucije: »Vse zbezljane konje smo pobili. Prazne hiše smo zažgali. Videli smo vojake jokati. Trume so drle iz zaporov. Vsi so bili preplašeni. Mi pa smo imeli slab občutek in nič drugega.«

Čeprav je Alfonz Kauders ljudi sovražil iz dna duše, skoraj tako zelo, kot je sovražil konje (ljubi bog, kako zelo je Alfonz Kauders sovražil konje!), je avtor ljudskega pregovora: »Nikoli čebele od kobile.«

Josif V. Stalin je takole povedal o vetrovih Alfonza Kaudersa: »Ničkolikokrat se je zgodilo, med zasedanji našega centralnega komiteja, da je tovariš Kauders, kako bi rekel, enega spustil, in že čez nekaj trenutkov so vsi tovariši nemočno jokali. Vključno z mano.«

Alfonz Kauders je bil lastnik revolverja, s katerim je bila umorjena Lola, dvanajstletna prostitutka iz Marseilla.

Ivo Andrić je takole povedal o Alfonzu Kaudersu: »Med tajno operacijo so mu odstranili notranje organe. Ostal je le kožni ovoj, s katerim je varno sanjaril o bibliografiji pornografske literature.«

Alfonz Kauders je preživel noč s 5. na 6. april 1941 na pobočjih Avale, čakajoč, da bo ugledal Beograd v plamenih.

Alfonz Kauders je svojega psa Reksa zaplinil po tistem, ko ga je Reks poskušal zaklati v spanju, ker je Alfonz Kauders po vsej hiši razpostavil mišolovke, da bi se maščeval Reksu, ker se je poscal na njegovo novo, brezmadežno uniformo.

Alfonz Kauders se je, kasneje, začel ukvarjati s slikarstvom. Edina ohranjena slika, olje na platnu, nosi naslov *Razredne korenine tetoviranja*, hrani jo Narodni muzej v Helsinkih.

Alfonz Kauders je rekel Josipu B. Titu: »Pred nekaj dnevi ali, za vraga, leti sem opazil, da je drevo pod oknom ene od mojih sedmih sob zrastle za kakšnih deset hudičevih metrov. Ni veliko ljudi, ki bi sploh opazili drevesa rasti. In še tisti, ki to opazijo, so večinoma gozdarji.«

Gavrilo Princip je takole povedal o vetrovih Alfonza Kaudersa: »Takole so slišati: pffffuuuummmiiuujmm-sghhhss.«

Alfonz Kauders je imel dva zakonska sina in dve zakonski hčerki. Ostali so bili nezakonski. Enega sina so kot vojnega zločinca ustrelili v Madoni v Latviji; drugi je bil ugleden član avstralske nacionalne ekipe v kriketu. Ena hčerka je bila tolmačka na konferenci v Jalti; druga je odkrila, v amazonskem deževnem pragozdu, dotlej neznano vrsto žuželke, podobne čebeli, ki je nazadnje dobila ime *Virgo Kauders*.

Alfonz Kauders je rekel: »V literaturi ni nič človeškega. Kot tudi v meni ne.«

Alfonz Kauders ni nikoli dokončal bibliografije pornografske literature.

OPOMBE

J. B. TITO je bil dolgih trideset let jugoslovanski komunistični voditelj. Moje otroštvo je bilo prežeto z zgodbami o njegovih podvigih. Najljubši mi je bil vedno tisti, v katerem je pri dvanajstih letih v shrambi našel celo pečeno svinjsko glavo, ki so jo hranili za božič, in se sam nažiral z njo, ne da bi kaj rekel bratom in sestram – zlovešče dejstvo za bodočega komunističnega vodjo države. Po tistem mu je bilo več dni slabo (predoziranje z maščobo), še dodatno pa je bil kaznovan s prepovedjo udeležbe na božični večerji. Kasneje ga je zanimanje za božič minilo, strast do svinj in glav pa nikoli.

ROSA LUXEMBURG je bila nemška komunistka, ki je skupaj s Karlom Liebknechtom po koncu prve svetovne vojne v Nemčiji poskušala zanetiti socialistično revolucijo, nato pa skupaj s poskusom ugasnila. Rosa Luxemburg je strašno lepo ime za revolucionarko.

KRALJ ALEKSANDER je bil jugoslovanski kralj, ki ga je leta 1934 v Marseillu ubil makedonski nacionalist, pri čemer so mu izdatno pomagali hrvaški ustaši. Trhla propagandna mašinerija prve Jugoslavije je pridigala, da so bile njegove zadnje besede: »Čuvajte mi Jugoslavijo.« V resnici je najverjetneje gotal in požiral lastno kri, medtem ko je prepoteni francoski tajni policist s svojim telesom ščitil Aleksandrovo bivše telo, bodoče truplo. Od nekdanj se mi je zdelo, da ni lepšega približka pridihu farse, kot da je nekega Aleksandra ubil Makedonec.

RICHARD SORGE je bil sovjetski vohun v Tokiu, pod krinko novinarja, nazadnje pa je postal ataše za stike z javnostjo na nemškem veleposlaništvu. Stalina je obvestil, da namerava Hitler napasti domovino, a Stalin je Hitlerju zapupal in se ni zmenil za to informacijo. Prvič sem o Sorgeju bral pri desetih letih, in še preden sem knjigo prebral do konca, sem se odločil, da bom postal vohun. Pri šestnajstih sem napisal pesem o Sorgeju z naslovom »Najbolj osamljen mož na svetu«. Prvi verz: »Tokio diha, jaz pa ne.«

GAVRILO PRINCIP je bil mlad Srb, ki je ubil avstrijskega nadvojvodo Franca Ferdinanda Habsburškega in njegovo nosečo ženo Sofijo ter s tem pravzaprav začel prvo svetovno vojno. V tem času je bil star osemnajst let (se mi zdi), nosil je prvi puh nad tanko ustnico in temne kodre okrog oči. Dobil je dosmrtno zaporno kazen, ki je trajala le nekaj let, nato je umrl od tuberkuloze, blagoslovljen s ponavljajočimi se napadi, v nekem nepomembnem cesarskem zaporu. V Sarajevu, pri Latinskem mostu, na vogalu,